

Posudek na rigorózní práci Mgr. Martiny Šiškové “The Reflection of Social, Economic and Cultural Changes in Britain in Selected Early Victorian Fiction”

Rigorózní práce Mgr. Martiny Šiškové se zabývá tím, do jaké míry raně viktoriánská próza odrážela soudobý společenský, ekonomický a kulturní vývoj v Anglii, tedy události, tendence a změny v rozmezí přibližně první poloviny 19. století. Pro svou analýzu si autorka vybrala romány čtyř pravděpodobně nejznámějších anglických spisovatelů a spisovatelek tohoto období – sestry Brontëovy, Charlottu a Emily, Charlese Dickense a Williama Makepeace Thackerého. Tato volba je naprosto legitimní, neboť všichni tito romanopisci se ve svých do různé míry realistických dílech přímo či nepřímo vyjadřovali ke stavu společnosti, ve které žili. Nicméně si neodpustím dvě drobné připomínky: zaprvé, v názvu práce je slovo „Fiction“, tedy próza, ale práce samotná se zabývá pouze romány. Viktoriánská próza věnující se, často velmi kriticky, soudobým ekonomickým, společenským a kulturním problémům se ovšem neomezovala pouze na žánr románu, ale vzkvétala také ve formě esejů a článků pravidelně otiskovaných v nespočetných soudobých periodických (sám Dickens byl autorem desítek ne-li stovek takových příspěvků), o kterých se ovšem práce nezmiňuje. Asi by tedy bylo lepší v názvu slovo „Fiction“ nahradit slovem „Novels“. Zadruhé, autorka v úvodu práce velmi správně zmiňuje ještě jednu raně viktoriánskou spisovatelku, jejíž dílo se zásadně dotýká soudobé socioekonomické situace především v severní Anglii – Elizabeth Gaskellovou. V následujících odstavcích, ve kterých pak autorka vysvětluje svůj výběr, však již toto jméno není zmíněno. Chtěl bych se tedy zeptat, proč se autorka rozhodla se romány Gaskellové ve své práci nezabývat, protože mi toto zdůvodnění v její práci chybí.

Za nesporný klad práce považuji její ucelenou a přehlednou formální a organizační strukturu - celá práce je velmi koherentní, jen minimálně odbočuje od svého ústředního tématu, její rozdělení do jednotlivých kapitol jasně odráží autorčin myšlenkový postup i strukturu její argumentace. Autorka dobře a citlivě pracuje s primárními i sekundárními zdroji, její citace jsou výstižné a vždy ilustrují její myšlenky či teze. Dobrý organizační dojem práce však poněkud kazí fakt, že v obsahu nejsou uvedena čísla stránek jednotlivých kapitol, což by se u práce tohoto typu objevovat nemělo. V teoretické části se autorka věnuje jednotlivým základním aspektům viktoriánské Anglie, od ekonomických a hospodářských změn až po společenskou stratifikaci. Většinu z těchto kapitol nelze nic vyčíst, pouze kapitola „Religion“ pojednávající o roli a pozici víry a náboženství je velmi povrchní a zkratkovitá, především s ohledem na to, jak významnou roli náboženství a puritánský étos zaujímaly v raně viktoriánské (především středostavovské a vyšší) společnosti. Druhá část teoretického úvodu se zabývá anglickou literaturou první poloviny 19. století. K této části mám dvě drobné připomínky: zaprvé, trochu nepřesné operování s pojmy „individuals“ a „the society as a whole“ v kapitole o Jane Austenové, a především, vzhledem k tématu práce, velmi zkratkovitá kapitola „Critical Realism“, čítající pouze půl strany textu.

V praktické, analytické, části práce pak Mgr. Šišková pracuje s jednotlivými autory a analyzuje a interpretuje jejich vybrané romány. I zde mám několik připomínek: zaprvé, řazení jednotlivých podkapitol je nejednotné a často poněkud nelogické vzhledem k ústřednímu tématu práce. Po informaci o spisovateli bych očekával pořadí „Literary movements in the novel“, „Own life experience“, „Emotions vs. Rationality“, „Class inequality“, „Social and industrial changes“, tedy od relativně marginálnějšího k zásadnímu vzhledem k tématu práce. Zadruhé, zatímco „Literary movements in the novel“ a „Own life experience“ mají (ač většinou nepřímou) relevanci k tématu práce, u kapitol „Emotions vs. Rationality“ tomu tak není. Mohla by tedy autorka zdůvodnit jejich roli v její práci? Romány Charlese Dickense nejsou řazeny chronologicky – má to nějaký důvod? Za nejsilnější stránku práce považuji kapitoly „Class inequality“, které jsou velmi detailní a důkladně zpracované u všech

analyzovaných románů. Naopak kapitoly „Social and industrial changes“, které by spolu s kapitolami o společenské nerovnosti měly být klíčové pro danou práci, poněkud zaostávají, s výjimkou románu *Great Expectations*, kde je tato kapitola naopak znamenitá. Jen namátkově, u románu *Jane Eyre* například postrádám téma kritického pohledu na školství a vzdělávání chudých dětí, u *Olivera Twista* je zmíněna pouze prostituce, ale jiná kriminalita vůbec (kapitola „Literary movements in the novel“ je tak jednou tak dlouhá jak „Social and industrial changes“), u *Davidu Copperfielda* by mohl být detailněji rozebrán problém dětské práce (child labour), také pasáže věnované Londýnu a jeho vývoji v daném období by mohly být mnohem rozsáhlejší, především u Dickensových románů (když už autorka v závěru práce výslovně zmiňuje „Dickensův Londýn“), u *Vanity Fair* tato kapitola chybí zcela. Práce tak někdy postrádá silnější propojenost mezi teoretickou částí (se všemi jejími tématy a aspekty) a částí praktickou. Autorka by tak mohla využít obhajoby práce a o některých dalších, ve své práci nerozebíraných či pouze zmíněných, socioekonomických či kulturních tématech reflektovaných v těchto románech krátce pohovořit.

Přesto se domnívám, že rigorózní práce Mgr. Martiny Šiškové je zajímavá, dobře strukturovaná a podepřená znalostí a využitím primárních i sekundárních zdrojů, a splňuje tak nároky kladené na tento typ práce. Proto práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 26.8. 2012

.....
PhDr. Petr Chalupský, PhD.
vedoucí práce